

VEDA HUTBESİ BAĞLAMINDA İSLAM'DA İNSAN HAKLARI

Kıymetli Kardeşlerim!

Yaratan Allah, yarattığı bütün mahlukata belli sorumluluklar yüklemiştir. Bu sorumluluklardan hareketle her bir varlık kendi üzerine düşen görevini yerine getirmektedir. Yüce Allah insanoğluna sorumlulukların en önemlisini yüklemiş, kendisine değerlerin en büyüğünü vermiş ve insanoğlunu kendisine muhatap kabul etmiştir. Sorumlulukların yerine getirilmesinde, Allah'ın razı olacağı işlerin yapılmasında, dünya ve ahiret huzuruna kavuşulmasında da tek temel yol ise, hak sahiplerinin haklarına riayet etmekle mümkündür denilmiştir.

İnsan hakları, diline, dinine, ırkına cinsiyetine, milliyetine, sosyal statüsüne ve rengine bakılmaksızın insana insan olduğu için tanınan hakların geneline şamil bir ada denmektedir. İslam dünyasında ise, İnsan hakları kavramı, ferdin insan olarak yaratılmış olmaktan doğan asli hakları olarak kabul edilmektedir. (TDV. İslam Ansiklopedisi, "İnsan Hakları" md. c.22, s.323-327)

Tarıftan de anlaşılacağı üzere insan bu hakları insanın yaşadığı coğrafyaya ve fiziki gücüne göre kazanılmamaktadır. Aksine bu haklar şahsın doğuştan kazanmış olduğu haklardır.

Günümüzde insan hakları kavramı Batı kökenlidir. Kaynağını XVI. yüzyılda batıda doğup gelişen ve 1950 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi adı altında imzalanan tabi hukuk düşüncesinden alır. (a.g.e., s.324) Bu haliyle insan hakları fertlerin elde ettikleri kazanımları ifade eder.

İslam dünyasında ise bu haklar kişiler tarafından kazanılmış haklardan ziyade Yaratanın kullarına tanıdığı haklardır. Bu sebeple İslam dünyasında bu hakların kazanılması için batıda gösterilen mücadeleler olmamıştır. Zaten bizler için Efendimizin Veda Hutbesi, bu konu ile alakalı en muazzam örneği temsil etmede hamdolsun fazlasıyla doyurucu ve faydalı da olmuştur.

Kıymetli Müslümanlar!

İslam Dini, dünya hayatında yaşayan insanoğlunu, cinsleri, renkleri, dilleri vb. birçok özelliği ile farklı yaratıldığını ve farklılıkların ise insanlar arasında ayrımın bir sebebi olamayacağı görüşünü kabul eder. Yüce Rabbimiz bu durumu Kur'an-ı Kerim'de şöyle bildirmektedir;

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

"Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır." (Hucurat, 49/13)

Sevgili Peygamberimiz de Veda Hutbesinde bu konuya şöyle vurgu yapmaktadır;

"Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Adem'in çocuklarıdır, Adem ise topraktır."

Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktadır. Allah yanında en kıymetli olanınız O'ndan en çok korkanınızdır."

Kıymetli Kardeşlerim!

İnsan hakları konusu içinde zikredilen nice haklar vardır ki, bizlerin o konular üzerinde hassasiyetle durmamız gerektiği kesindir ve elzemdir. Çünkü çiğnenmesi neticesinde haksızlık ettiğimiz insanın hakkını almış oluruz ki, bu da kul hakkını doğurur. Bu sebeple, her birisi ayrı bir vaaz konusu olabilecek insan haklarını madde başlıkları halinde zikrederek ve özet olarak gerekli bilgileri Kur'an ve Sünnet ışığında sizlere aktarmaya çalışarak konularımızı özetlemeye çalışacağız inşallah.

Yaşama Hakkı:

Bu dünyada hayat alanı bulan bütün canlıların elde ettiği en temel hakların başında yaşam hakkı gelmektedir. Yüce Dinimiz İslam, bütün canlıların hayatına özellikle insanın hayatına kıymet vermiş, yaşama hakkının elinden alınmasını bütün alemin yıkılmasıyla eş tutmuştur. Kuran-ı Kerimde bu hususa şöyle işaret çekilmektedir;

مَنْ أَجَلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ

“Bundan dolayı İsrailoğullarına (Kitap'ta) şunu yazdık: “Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa, sanki bütün insanları yaşatmıştır. Andolsun ki, onlara resûllerimiz apaçık deliller (mucize ve âyetler) getirdiler. Ama onlardan birçoğu bundan sonra da (hâlâ) yeryüzünde aşırı gitmektedir.” (Maide, 5/32) Bir başka ayette ise,

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ مَن نَّزَّلْنَاهُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(Ey Muhammed!) De ki: “Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyi davranın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırırız. (Zina ve benzeri) çirkinliklere, bunların açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Meşrû bir hak karşılığı olmadıkça, Allah'ın haram (dokunulmaz) kıldığı canı öldürmeyin. İşte size Allah bunu emretti ki aklınızı kullanasınız.” (En'am, 6/151) buyurulmaktadır.

Sevgili Peygamberimiz de Veda hutbesinde bu hususu şöyle dile getirmektedir;

“Ey İnsanlar! Bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız da öyle mukaddestir, her türlü tecâvüzdten korunmuştur.”

Eşitlik:

Elbette ki; Her varlık iki ayrı cinsten var edilmiştir: Erkek ve dişi. Yaratılan her varlık farklı farklı özelliklerde yaratılmıştır. Elbette ki birbirlerine yaratılış gereği üstünlükleri de vardır. Farklılıklar, eşitsizliğin sebebi değildir. Her türlü hakkı elde etmek ve o hakkı kullanmak açısından kadın ve erkek arasında mutlak manada eşitlik zaten vardır.

Kadının da erkek gibi, erkeğin de kadın gibi, hayatı, şerefi, namusu, haysiyeti, malı dokunulmazdır. Allahın rızasına uygun olarak çalışıp kazanma, kazandığını harcama, evlenme, çocuk sahibi olma öğrenim görme, mirasçı olma, hukuktan yararlanma vb. temel hak ve sorumlulukları vardır.

Yüce dinimizde emir ve yasaklara muhatap olup fiilleri işleme (mükellef) olma açısından kadın ve erkek arasında hiçbir ayrıma gitmemiştir. Bunun yanında hanımefendi kardeşlerimiz; askerlik yapma, savaşa katılma ve yakınlarının geçimini sağlama gibi ağır ve meşakkatli yüklerden de muaf tutulmuşlardır. Yüce Rabbimiz erkek ve kadının birbirlerine olan ihtiyacını ve birbirleri açısından önemini şu misalle ne kadar güzel ifade etmektedir:

...هِنَّ لِبَاسٍ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لَهُنَّ...

“Onlar, size örtüdürler, siz de onlara örtüsünüz” (Bakara, 2/187)

Hız. Peygamber (s.a.v.) efendimiz de, kadınların eğitim ve öğretimine bizzat büyük önem vermiş, kendisine gelen ilahi emirleri insanlar arasında ayırım gözetmeden herkese tebliğ etmiştir. Kadınlara belli bir gün ayıran Sevgili Peygamberimiz onlara özel dersler de vermiş ve onların sorularını da cevaplandırmıştır. (Buhari, İlim 36)

Rabbimiz Kur'anı Keriminde ne güzel buyurmuşlardır;

وَلَا تَمْتَنُوا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَ وَأَسْأَلُوا اللَّهَ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

“Allah’ın, kiminizi kiminize üstün kılmaya vesile yaptığı şeyleri (haset ederek) arzu edip durmayın. Erkekler kazandıklarından bir pay vardır. Kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah’tan, O’nun lütfunu isteyin. Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.” (Nisa, 4/32)

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimizde Veda Hutbelerinde şöyle buyurmaktadırlar;

“Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah’tan korkmanızı sizlere tavsiye ederim. Siz kadınları, Allahın birer emaneti olarak aldınız; onların namuslarını ve iffetlerini Allah adına söz vererek helal edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, onların da sizin üzerinizde hakları vardır.”

Din ve Vicdan Özgürlüğü:

Kişinin kendi inandığı dinine zorla diğer insanları sokmak istemesi, hem Yüce Dinimizin hem de insanların kabul etmeyeceği bir husustur. Nitekim Kur’an-ı Kerim’in değişik ayetlerinde (Bakara, 2/256; Yunus, 10/99; Hud, 11/28) dinde zorlamanın olmadığı vurgulanmaktadır.

Bu sebeple herkes dinini yaşamada serbesttir. Nitekim İslam Dinini kabul etmiş yüce ecdadımız, yaşadığımız bu coğrafyada bütün dinlere yaşam hakkı tanımış, hiçbir insana dininden dolayı asla ve asla zorluk çıkarmamıştır. Din farklılığı gözetilmeden her insana iyi davranılması insanlığın şiarındandır. Yüce Rabbimiz de bu hususta şöyle buyurmaktadırlar;

لَا يَهَآكُمُ اللَّهُ عَنِ الدِّينِ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

“Allah, sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah, âdil davrananları sever.” (Mümtehine, 60/8)

Hürriyet Hakkı ve Köleliğin Yasaklanması:

İnsanca yaşam sürmenin en temelinde hürriyet yatmaktadır. Her insan hür doğar hür yaşar. Hür olmayan bir insanın yaşam mutluluğundan söz etmenin imkanı yoktur. İnsanın elinden hürriyeti alındıktan sonra geriye hiçbir şey kalmamaktadır.

Yüce dinimizde kişileri köleleştirme anlamında hiçbir nas bulunmamaktadır. Bunun yanında Yüce Rabbimiz köleliğin ortadan kalkması için ibadetlerin bilerek yapılmaması sonucunda ortaya çıkan keffaretlerde ilk yapılması gereken şeyin köle azat edilmesi olduğunu vurgulamaktadırlar.

Kaza sonucu adam öldürme keffareti, yemin bozma keffareti, zihar keffareti ve oruç keffaretinde ilk olarak köle azat edilmesi istenmektedir. Konuyla ilgili ayet ve hadisler şunlardır; (Maide, 5/89, Mücadele, 58/2-4, Nisa, 4/92 Buhari, Savm 31)

Adalet:

Adalet, herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk anlamlarına gelmektedir. (Türk Dil Kurumu Sözlüğü)

Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde ise, düzen, denge, denklik, eşitlik, gerçeğe uygun hükmetme, doğru yolu izleme, takvaya yönelme, dürüstlük, tarafsızlık anlamlarına gelmektedir. (TDV, İslam Ansiklopedisi, "Adalet" md., c.1, s,341)

Bu haliyle yaşantımızı şekillendirmede başvuracağımız temel ilkelerden biri de elbette ki adalettir. Rabbim bizleri adaletten ayırmasın.

Adalet hayatımızın olmazsa olmazlarından. Yüce Allah:

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

"Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor." buyurmaktadır. (Nisa, 4/58) Başka bir ayette:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

"Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adalet ile şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz sizi adaletsizliğe itmesin. Adil olun." buyurmaktadır. (Maide, 5/8)

Diğer bir ayette ise Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

"Tartıyı adaletle tutup-doğrultun ve tartıyı noksan tutmayın." (Rahman, 55/9)

Özel Hayatın Gizliliği ve Konut Dokunulmazlığı:

İnsanların özel hayatlarıyla ilgili gizli kalmasını istedikleri şeyleri araştırmak ve öğrenip başkalarına aktarmak toplumumuzda ayıp sayıldığı gibi dinimizin de yasakladığı şeydir. Nitekim Yüce Rabbimiz;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

"Ey iman edenler! Zannın bir çoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın." buyurmuşlardır. (Hucurat, 49/12) Başka bir ayette ise;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْذِنُوا وَاسْأَلُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِن قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

"Ey iman edenler, evlerinizden başka evlere, yakınlık kurup (izin almadan) ve (ev halkına) selam vermeden girmeyin. Bu sizin için daha hayırlıdır; umulur ki öğüt alıp düşünürsünüz. Eğer orada kimseyi bulamazsanız, size izin verilinceye kadar artık

oraya girmeyin; ve eğer "Dönün" denirse, siz de dönün, bu sizin için daha temizdir." buyurmuşlardır. (Nur 24/27-29)

Şurasıda muhakkaktır ki; İnsanın yuvasının da dokunulmaz olduğu ifade edilmektedir.

İşkence ve Kötü Muamelenin Yasak Olması:

Suç ve yanlışlığı ne olursa olsun bir kimseyi suçlamak, ona hataları dolayısıyla işkence yapmak ve kötü muamelede bulunmak insan olana yakışmayacak bir durumdur.

İslam Dini de sadece insanlara değil bütün yaratılanlara işkence yapılmasını yasaklamış, Kur'an'da Maide Süresi 8. ayette bir topluluğa duyulan öfkenin kişiyi adaletsizliğe sevk etmemesi istenmiş, Peygamber Efendimizde "Dünyada insanlara işkence edenlere Allah da ahirette ceza verir" buyurmuşlardır. (Müslim. Birr, 117-119)

Sosyal Güvenlik Hakkı:

Bir ülkede yaşayan insanların hepsi cinsi, dili, dini, ırkı, rengi, kültür seviyesi, mesleği vb. ne olursa olsun asgari hayat şartlarını temin etme bakımından güvence altında olmalıdır.

Sosyal güvenlik terimi, herkese, özellikle de dar gelirlili ve yoksul kimselere, ekonomik ve sosyal durumlarını düzeltici ve güven altına alıcı imkanların sunulması, ayrıca sağlık hizmetlerinin sunulması olarakta anlaşılabilir. (*Örneklemlerle Sevgili Peygamberimiz, Prof. Dr. Abdurrahman Çetin, s. 279*)

İslam Dini'nde de zekat, sadaka, adak, vakıf, ödünç verme vb. birçok prensipler getirilmiş, insanların sosyal güvenliklerini sağlayıcı tedbirler alınmıştır.

Eğitim ve Öğretim Hakkı:

İnsanın, insanca yaşamasını sürdürebilmesinin en temel yollardan biride eğitim ve öğretimdir. İnsanoğlunun, kendisine, ailesine, yaşadığı topluma ve bütün dünyaya faydalı bir yaşam sürdürebilmesi için en gerekli olan şeylerin başında da elbette ilim gelmektedir.

Doğumdan ölüme kadar hayatının her safhasında insanın ihtiyaç duyduğu en önemli şey yine eğitim ve öğretimdir denilmiştir. Bu sebeple her bireyin eğitim ve öğretim hakkı vardır.

İslam Dini ilk olarak "Oku" emrini kendisine inananlara bildirmiş, pek çok ayette ilim ve alim övülmüştür. (*Zümer suresi 39/9; Bakara, 2/129; Tevbe, 9/122*)

Sevgili Peygamberimiz de; "Allah beni bir muallim (öğretmen) olarak göndermiş bulunuyor" buyurulmuşlardır... (İbn Mace, Mukaddime Hadisleri, No:229)

"Dünya ve onun içinde olan şeyler değersizdir. Sadece Allah'ı zikretmek ve O'na yaklaştıran şeylerle, ilim öğreten âlim ve öğrenmek isteyen öğrenci bundan müstesnadır." (*Riyazü's-salihin Hadis No: 1387*) Bunun gibi daha bir çok hadisi şeriflerde ilme ve ilim adamına verilen değer açıkça ortaya konmuştur. Her hakta olduğu gibi eğitim ve öğretim hakkı da bütün bireylere verilen bir haktır.

Diğer hususlarda olduğu gibi bu hususta da kadın ve erkek arasında hiçbir ayırım yoktur.

İslam dini de, her ferdin eğitim ve öğretimde bulunmasını istemektedir. Nitekim Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.v.); İlimin kadın, erkek her kişiye farz olduğunu bildirmiştir.

Mülkiyet Hakkı:

Her bireyin çalışıp meşru yollardan kazandığı malına sahip çıkma ve kazandığı malını tasarruf etme hakkı vardır. Kişi gayri meşru yollar olmamak kaydıyla kazandığını ister biriktirir, ister tüketir ister satarak gelirinden fayda elde eder. İslam Dini, şahsi mülkiyeti esas bir hak olarak tanır. Mülkiyet kazancı, meşrû yolla olur.

En netice olan şudur ki; Çalmak, gasp, yağma gibi gayr-i meşru kazançlar haramdır. Bütün bunlar mal emniyetini sağlamak içindir. Kimsenin malına dokunulamaz. Başkasının mülkünde tasarruf edilemez. İnsanların mallarına bizden değildir diyerek el uzatılmaz.

Yüce Dinimiz, mülkiyete çok büyük zararlar getiren hırsızlığı da haram kılmış, haksız yere insanların mallarına el uzatılmamasını emretmiştir.

Aile Kurma Hakkı:

Yüce Allah her şeyi çift yaratmıştır. Erkek ve kadında bir çiftin iki yarısıdır ve birbirlerini tamamlarlar. İşte insanoğlunun birbirini tamamladığı en güzel ortam aile yuvasıdır.

Her insanın aile yuvası oluşturma hakkı vardır. Aile yuvasının en sağlam kurulma şekli nikah iledir. Meşru yollardan kurulmayan aile birlikteliklerinin kişilere bir fayda sağlamadığı, bireylerin ve toplumun huzurunu kaçırdığı göz ardı edilmemelidir.

Mutlu bir evliliğin rahat kurulabilir olması için lükse, israfa, aşırılığa kaçmamak, makul düzeyde hareket etmek gerekmektedir. Ayrıca zor ve külfetli evliliklerin hayır ve mutluluk getirmediği ve çoğu zaman da süreklilik arzetmediği unutulmamalıdır.

İslam Dini, evlenmeye gücü bulunmayanları evlendirmeyi toplumun bir vazifesi olarak ortaya koymuştur. Kur'an-ı Kerimde;

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"Sizden bekar olanları, kölelerinizden ve cariyelerinizden durumu uygun olanları evlendirin. Eğer bunlar yoksul iseler, Allah onları lütfuyla zenginleştirir. Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir" buyrulmaktadır. (Nur, 24/32)

Çocuk Hakları:

Her çocuk tertemiz bir yaratılışa sahiptir ve üzerinde hiçbir leke bulunmayan bir sayfa gibidir. Çocuklar son derece meraklı, hevesli, saf, temiz ve iyi niyetlidir. Davranışları, düşünceleri ön yargısızdır. İçlerinden geldiği gibi, düşündükleri gibi davranırlar. Çocuk yeryüzü bahçesinin en tatlı meyvesidir. Günümüzün en güzel nimetidirler ve geleceğimizin teminatıdır. Bu sebeple kendilerine karşı davranışlarımızda dikkat etmemiz gereken hususlar vardır. Çocuklar bizlere emanet olarak verilmişlerdir. Bu emanete kendilerinin beden ve ruhen en güzel şekilde yetiştirilmeleriyle tam anlamıyla riayet edilecektir. Her çocuğun bizce çocukça görülse de kendisince lüzumlu olan hakları vardır. Her bir çocuğun, düzgün bir yaşam, eğitim ve öğretim, işkenceye maruz kalmama, kötü ortamlarda bulundurulmama, küçük yaşlarda ve zor şartlarda çalıştırılmama, sıcak bir aile ortamında hayat sürme ve erkek kız ayrımı gözetilmeksizin kendilerine karşı adaletli davranılma gibi hakkı vardır.

Yüce Dinimizde çocuklar arasında ayırım gözetilmeden kendilerinin isteklerine cevap verilmesini, onların beden ve ruhen en güzel şekilde yetiştirilmelerini istemektedir. Nitekim Sevgili Peygamberimiz Efendimiz (s.a.v.);

"Hiçbir anne-baba çocuğuna edep ve terbiyeden daha iyi ikramda bulunmamıştır." buyurmaktadırlar. (Tirmizi, Birr, 33)

Engelli Hakları:

Dünyada yaşayan insanlar, bazen doğuştan bazen de sonradan oluşan birçok sıkıntılara maruz kalabilmektedirler. İnsanoğluna verilen nimetlerin en başında gelen vücutta da doğuştan veya sonradan ortaya çıkan aksaklıklar meydana gelebilir. Gözlerin görmemesi, kulakların duymaması veya herhangi bir organın eksik olması bu hususlardandır. Başa gelen bu durumlardan dolayı isyan edilmemeli, karamsarlığa kapılmamalı ve sabır gösterilmelidir. Yüce Rabbimiz bir ayeti kerimelerinde şöyle buyurmaktadırlar;

"Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele. Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler. İşte Rableri

katından rahmet ve merhamet onlarıdır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır.” (Bakara, 2/155-157)

Sevgili Peygamberimizde bir hadislerinde şöyle buyurmaktadırlar; “Yüce Allah, iki gözünü alarak imtihan ettiğim kulum sabrederse, o iki göz yerine ona cennetimi veririm, buyurmuşlardır.” diyor... (Riyazü’s-Salihin, Hadis No:35)

Dinimiz İslam, inananların kendi aralarında birlik ve dayanışma içerisinde olmalarını istemekte, darda kalanların ve acizlerin ihtiyaçlarına koşulmasını emretmektedir. Yüce Dinimiz, kişilerin hayatlarında oluşan olumsuzlukları kusur olarak görmemiştir. Yüce Rabbimiz, engelliler ile diğer insanlar arasında ayırım gözetilmemesini Abese süresinin ilk ayetlerinde şöyle ifade etmektedirler;

“Kendisine o âmâ geldi diye, Peygamberimiz yüzünü ekşitti ve öteye döndü. (Ey Muhammed!) Ne bilirsin, belki de o arınacak, Yahut öğüt alacak da bu öğüt kendisine fayda verecek.” (Abese, 80/1-4)

Kıymetli Müslümanlar!

Yaşadığımız dünyada her türlü sıkıntılarla karşılaşabiliriz. Bugün bir kardeşimizin başına gelen yarın bizimde başımıza gelebilir. Bu sebeple, böyle bir durumla karşılaşan kardeşlerimiz sabretmeli, isyan etmemeli ve gerçeği kabul ederek hayatını sürdürmelidirler.

Bizler de toplumumuzda bulunan bedensel engelli kardeşlerimize gereken desteği vermeli ve onlara yaşanılır bir hayat sunmalıyız. Çünkü bizler genel de hem insanız ve hem de bizler, hususen de Müslümanlarız.

Konumuzu izah etmeye çalışırken sizlere aktardığımız bir çok ayet ve hadis ışığında şunu ifade edelim ki, yaşadığımız insanların hakkına riayet etmek hem insanlığımızın gereğidir, hem de Dinimizin isteğidir.

Nitekim ayetlerde Yüce Rabbimiz, hadisi şeriflerde de Sevgili Peygamberimiz kendisinden razı olunacak hayatın sadece ibadetleri yerine getirmekle elde edilemeyeceğini, ibadetlerin yanında ve daha da önemlisi yaşadığımız toplumdaki insanlarla olan ilişkimizde hak ve hukuka uygun bir yaşam sürdürmemiz gerektiğini ifade etmektedirler.

Nitekim mensubu olmakla şeref duyduğumuz İslam Dini insan hakları konusunda gerekli hükümleri getirmiş ve inananlardan da bu haklara gerekli hassasiyeti göstermeyi istemiştir.

Bu hakların çiğnenmesi neticesinde kul hakkına girileceği ve kul hakkını ihlal edenlerin ise dünya ve ahirette zarara uğrayacakları bildirilmiştir. (Müslim, Birr 59)

Kıymetli Kardeşlerim!

Konumuza Sevgili Peygamberimizin çağlar öncesinden çağlara hitap eden şu tavsiyeleriyle son veriyoruz;

"Zandan sakınınız. Çünkü zan (yersiz itham), sözlerin en yalan olanıdır.

Başkalarının konuştuklarını dinlemeyin, ayıplarını araştırmayın, birbirinize karşı öğünüp böbürlenmeyin, birbirinizi kıskanmayın, kin tutmayın, yüz çevirmeyin.

Ey Allah'ın kulları!

Allah'ın size emrettiği gibi kardeş olun.

"Müslüman müslümanın kardeşidir.

Ona haksızlık etmez, onu yarımsız bırakmaz, küçük görmez.

(Göğsüne işâret ederek) Takvâ buradadır, takvâ buradadır!"

"Kişiye, Müslüman kardeşini hor görmesi kötülük olarak yeter.

Müslüman'ın her şeyi, kanı, namusu ve malı Müslüman'a haramdır."

"Şüphesiz ki Allah, sizin bedenlerinize, görünüşünüze ve mallarınıza değil, kalplerinize kıymet verir."

"Birbirinize haset etmeyin, kin tutmayın.

Başkalarının ayıplarını araştırmayın, konuştuklarını dinlemeyin, müşteri kızıştırmayın.

Ey Allah'ın kulları!

Kardeş olun."

"Birbirinizle alâkayı kesmeyin!

Birbirinize sırt dönmeyin!

Birbirinize kin tutmayın!

Haset etmeyin.

Ey Allah'ın kulları!

Kardeş olun!"

(Riyazü's-Salihin, Hadis No:1574)

Gökhan YILDIRIM
Keskin Cezaevi Vaizi
10/12/2021